

MIROSLAV GAŠPAROVIĆ □ Zagreb

Među 50-ak važnih donacija koje su proteklih 20-ak godina ušle u Muzej za umjetnost i obrt posebno mjesto zauzimaju donacije nekih od najznačajnijih hrvatskih umjetnika: Ivana Picelja, Borisa Bučana, Slavka Šohaja, Zlatana Vrkaljane, ali i nemali broj privatnih osoba i obitelji kao što su obitelj Gavella i Madjer. Velik doprinos obogaćivanja fundusa Muzeja za umjetnost i obrt bile su donacije fotografa Mladena Tudora, Marije Braut, Pave Urbana, Pavla Cajzeka, arhitekata Radovana Tajdera, Marijana Hrčića, Vinka Penezića i Krešimira Rogine, da spomenemo samo neke.

Ipak, širinom opsega i raznovrsnošću koju obuhvaća izdvaja se donacija dr. Marije i dr. Ive Tuškana, koja je uvelike obogatila gotovo sve zbirke Muzeja. Posebno treba istaknuti donaciju povijesnih fotoaparata i fotoopreme dr. Sesvečana, koji je cijelu svoju zbirku od više stotina predmeta, nastajalu tijekom dugog niza godina pasioniranog skupljanja, darovao MUO-u, te tim činom muzejsku, dotad relativno malu zbirku fotoopreme doveo do najviše razine i učinio je jedinstvenom u ovom dijelu Europe. Nove horizonte i područje interesa otvorila je velika donacija Jelka Yureshe, koju čine kostimi i baletni akcesoriji, dokumenti, literatura, fotografije i slike o temi baleta te donacija vrhunske *Haute Couture* mode koju su on i njegova supruga Belinda Wright nosili tijekom svoje karijere.

Iako brojčano manje, donacije National Federation of Croatian American Cultural Foundation (NFCACF) i dr. Dinka Podruga, uglednog psihijatra i kolekcionara iz New Yorka, nimalo ne zaostaju po značenju i doprinosu obogaćivanju zbirki Muzeja, ali i cjelokupne nacionalne kulturne i umjetničke baštine Hrvatske. Prijedlog dr. Podruga da se slika *Bogorodica s djetetom* Andrije Medulića izloži u stalnom postavu Muzeja te da se tako građanima Zagreba i Hrvatske omogući jedinstveni susret s remek-dijelom toga velikog hrvatsko-talijanskog slikara bio je sa zadovoljstvom prihvaćen. Iako je Andrija Medulić Schiavone jedno od ikoničnih imena hrvatske povijesti umjetnosti, osim jedne slike, uvjetno pripisivane Meduliću, i nekoliko crteža u Hrvatskoj, dotad nije postojala nijedna slika tog autora koja mu se sa sigurnošću mogla pripisati.

Slika je bila predstavljena javnosti pred Božić 2017. Nekoliko godina poslije, 2022., u ime NFCACF-a i svoje osobno, dr. Podrug ju je svečano donirao MUO-u. U rujnu 2023. Muzeju su darovane još dvije slike: *Portret mlade dame kao Diane* Rembrandtova učenika Jana Victorsa i *Krist na Maslinskoj gori* Leandra Bassana del Ponte, čime je Zbirka slikarstva MUO-a izuzetno obogaćena.

Mora se imati na umu da osim nesporno velikog značenja dolaska iznimnog djela Andrije Medulića u Hrvatsku, i druge dvije donirane slike uvelike obogaćuju zbirku starih majstora MUO-a, osobito ako se uzme u obzir da se remek-djelo Jana Victorsa *Diogenes – Hominem Quaero* čuva u toj zbirci te da slika Leandra Bassana, uz već postojeću sliku pripisanu njegovu bratu Giambatisti del Ponteu Bassanu *Susret Isusa i sv. Ivana Krstitelja, Marija i sv. Ana*, omogućuje vrlo kvalitetan i u Hrvatskoj jedinstven uvid u opus i djelovanje bitnih članova te velike venetske slikarske dinastije 16. i 17. stoljeća.

Dr. Dinko Podrug ugledan je psihijatar koji je u SAD otišao 1970-ih godina, nakon završenog studija medicine

sl.1. Andrija Medulić Schiavone
Zadar 1510-/15015.? – Venecija 1563.
Bogorodica s djetetom
ulje na platnu, 74 x 51 cm, okvir
106 x 83,5 cm
MUO-060346

sl.2. Jan Victors
Amsterdam 1619. – Istočna Indija 1676.
Portret mlade dame kao Dijane
1660./1670.
ulje na platnu
82,8 x 66,3 cm
MUO-060436

sl.3. Leandro del Ponte, Bassano,
Bassano del Grappa, 1557. – Venecija, 1622.
Krist na Maslinskoj gori
kraj 16. st.
ulje na platnu
99 x 82 cm
MUO-060437

sl.4. Giovanni Marinoni
Desenzano al Serio oko 1440. – 1508./1512.?
Dominikanski fratar.
tempera i zlato na drvu
112 x 47 cm.

na Zagrebačkom sveučilištu, sa željom da specijalizira psihijatriju. Specijalizaciju je završio na New York University – Bellevue Hospital Medical Center, a doktorirao na The Graduate School, SUNY-Downstate Health Services University, gdje je u različitim svojstvima kao profesor i direktor Psihijatrije ostao do 2005. godine. Paralelno je razvio i uglednu privatnu praksu na Manhattanu. Osoba je širokih interesa koji sežu izvan granica njegove matične struke te je stoga objavljivao, među ostalim, i članke s područja povijesti. Tijekom vremena zainteresirao se za slikarstvo starih majstora zlatnog 16. i 17. stoljeća u Nizozemskoj i Italiji, u čemu je zasigurno važan poticaj bio studij povijesti umjetnosti na Yaleu, pa potom na Columbiji, njegove kćerke Ive Podrug koja se, proučavajući slikarstvo, razvila u vrsnu nezavisnu istraživačicu, kustosicu i poznavateljicu tržišta umjetnina te savjetnicu koja pronalazi vrhunske, ali podcijenjene slike te na njih upozorava potencijalne kupce. Zahvaljujući tome, dr. Podrug je kupio sliku *Bogorodica s djetetom* Andrije Medulića. Prema dostupnim informacijama, slika je sredinom 19. stoljeća kupljena u Engleskoj te se od tada nalazila u američkom gradu Buffalu, gdje se čuvala u jednom uglednom ženskom klubu koji ju je početkom 21. stoljeća ponudio na prodaju Sothebyju. Prava važnost i vrijednost tog Medulićeva vrhunskog djela tada nisu bili prepoznati. Slika je više puta nuđena na aukcijama u Sothebyju, da bi je konačno kupio dr. Podrug, svjestan njezina gotovo mitskog značenja i značenja što ga Andrea Meldola Schiavone, odnosno Andrija Medulić ima za hrvatsku kulturu i povijest.

Slika je, zapravo, puno priznanje i prepoznavanje svoje prave vrijednosti doživjela tek kasnije, 2015. godine, prezentacijom na izložbi *Sjaj renesansne Venecije: Andrea Schiavone između Parmigianina, Tintoretta i Tiziana*, održane u venecijanskom Museo Correr, gdje je bila istaknuta kao veliko otkriće i doprinos opusu toga velikog slikara. Već od same kupnje slike dr. Podrug ju

je želio prebaciti u Hrvatsku, izložiti je i potom darovati odgovarajućoj muzejskoj instituciji, što je i ostvareno izlaganjem slike u stalnom postavu Muzeja za umjetnost i obrt 2017. te, konačno, i njezinim doniranjem MUO-u 2022. godine.

Metoda pažljivog praćenja tržišta slika starih majstora omogućila je dr. Podrugu da tijekom 20-ak godina skupi relevantnu, neveliku, ali pomno probranu zbirku slika. Činjenica da je tržište vrlo specifično te da su cijene umjetnina, bez obzira na njihovu kvalitetu, najčešće vrlo različite te da se zbog toga vrhunske umjetnine katkad mogu dobiti po relativno prihvatljivoj cijeni, zbog čega se strastveni kolekcionari relativno ograničenih sredstava, kakav je dr. Podrug, uključe u tu utrku. Slike pojedinih popularnih autora, bez obzira na njihovu kvalitetu, vrlo često postižu astronomske cijene, dok se mnogo kvali-

tetniji radovi manje poznatih autora na tržištu jedva prodaju bez obzira na njihovu kvalitetu. Kolekcionari kakav je dr. Podrug upravo u tom tržišnom prostoru pronalaze umjetnine koje često tek poslije budu ispravno valorizirane, kao što se dogodilo s našim Medulićem.

Druge dvije donirane slike prošle su sličan put. Slika *Portret mlade dame kao Dijane* na tržištu je bila od 1920-ih godina, da bi je dr. Podrug kupio 2007. godine. Od 2009. do 2012. bila je izložena u Muzeju Rembrandtove kuće kao reprezentativni primjer rada Jana Victorsa.

Slika *Krist na Maslinskoj gori* čuvala se u britanskoj privatnoj zbirci, a početkom ovog stoljeća dospjela u posjed dr. Podruga koji ju je, kao i prethodnu sliku, 2020. darovao NFCACF-u, da bi konačno obje slike 2023. bile donirane Muzeju za umjetnost i obrt.

Nije nevažno spomenuti da su dr. Podrug i NFCACF sliku *Dominikanski redovnik*, pripisanu talijanskom slikaru Giovanniju Marinoniju, darovali Muzeju grada Zadra, što potvrđuje više puta iskazanu namjeru dr. Podruga da probрани izbor svoje kolekcije daruje i drugim muzejima u Hrvatskoj.

Izuzetno važnu ulogu u procesu otvaranja za Hrvatsku i njezine institucije novoga, drukčijeg načina potpore doniranjem umjetnina koje su nam, nažalost, na međunarodnom tržištu umjetnina nedohvatne imala je, kako je već spomenuto, National Federation of Croatian American Cultural Foundation (NFCACF). Ta udruga američkih Hrvata osnovana je 1993. sa željom i namjerom da zastupa i promovira interese američkih Hrvata, ali i Hrvatske u SAD-u, te da različitim aktivnostima pomaže Hrvatskoj i pridonosi njezinoj prepoznatljivosti na američkoj političkoj i kulturnoj sceni. Jedno od ključnih područja njihova djelovanja jesu kultura i umjetnost – kako promicanje hrvatske umjetnosti i baštine u SAD-u, tako i obnavljanje i obogaćivanje hrvatske baštine donacijama sredstava, ali i umjetnina hrvatskim institucijama i obnovom baštine. Zahvaljujući NFCACF-u, omogućeno je korištenje američkim stimulativnim poreznim sustavom na kojemu se temelji cjelokupna američka kultura i umjetnost. Prema američkim zakonima, donator najprije daruje predmet, umjetninu koju želi darovati nekoj stranoj instituciji, udruzi ili fundaciji koja zadovoljava strogo propisane i jasno definirane uvjete. Ta institucija zadržava darovanu umjetninu u vlasništvu najmanje tri godine, nakon čega je može darovati kulturnoj ili umjetničkoj instituciji kojoj želi. Donacija nekoj instituciji izvan granica SAD-a može se ostvariti isključivo preko dobrotvorne organizacije, u ovom primjeru to je NFCACF, koji u svom statutu ima odrednicu o dopuštanju donacija drugim zemljama. Američki porezni sustav, za razliku od hrvatskoga, različitim poreznim olakšicama izrazito stimulira privatne donacije kulturnim i humanitarnim institucijama, ali ujedno strogo regulira način na koji se to ostvaruje i onemogućuje izravno doniranje institucijama izvan granica SAD-a.

Opisana četiri primjera obogaćivanja fundusa Muzeja za umjetnost i obrt i Muzeja grada Zadra na određeni su način prva faza daljnjih donacija dr. Dinka Podruga i NFCACF-a drugim muzejima koje su trenutačno u pripremi te će se ostvariti unutar sljedećih nekoliko godina.

Primljeno: 14. listopada 2024.

THE DONATION OF THE NATIONAL FEDERATION OF CROATIAN AMERICANS CULTURAL FOUNDATION (NFCACF) AND DR DINKO PODRUG TO THE MUSEUM OF ARTS AND CRAFTS AND ZADAR CITY MUSEUM

Dr Dinko Podrug, distinguished psychiatrist and collector and the National Federation of Croatian Americans Cultural Foundation (NFCACF) in the last few years have donated valuable works of art to Croatian museums, particularly to the Museum of Arts and Crafts and to Zadar City Museum.

The Andrija Medulić painting *Madonna and Child* was presented to the public just before Christmas 2017. Several years later, in 2022, Dr. Podrug donated it to the Museum of Arts and Crafts on behalf of NFCACF and in a personal capacity. In September 2023, two more paintings were donated: *Portrait of a Young Lady as Diana* by Jan Victors, a student of Rembrandt, and *Christ on the Mount of Olives* by Leandro Bassano del Ponte, significantly enriching the Painting Collection of the Museum of Arts and Crafts.

Collaboration with NFCACF played a key role in enabling these donations, thanks to the American tax system, which encourages donations to cultural institutions. These donations are an example of how private individuals and organizations can significantly contribute to the preservation and promotion of the cultural heritage.

sl.5. Dr. Dinko Podrug i Miroslav Gašparović, potpisivanje Ugovora o donaciji 25. kolovoza 2023.

sl.6. Ministrica kulture i medija dr.sc. Nina Obuljen Koržinek i ravnatelj Muzeja za umjetnost i obrt Miroslav Gašparović, predstavljanje slike A. Medulića u stalnom postavu MUO 2017. godine.